

מִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה

סְפֹרוֹ שֶׁל

הַרְבֵּי צְבִי יְהוּדָה הַכֹּהֵן קוֹק זצ"ל

הַפְּהִדְוֶרָה הַצְּעִירָה

מאת: יְקֻת רוֹזֵן

איוורים: דְּנִיאלָה פּוֹנֵד

אור עציון ספרי איכות תורניים
המכון התורני ע"ש ר' יצחק וחנה סטרולוביץ'

תָּכֵן הָעֲנִינִים

- 8.....הקדמה
- 9.....ימים ראשונים
- 11.....אל ארץ הקדש
- 14.....ויגדל הנער
- 16.....מזל טוב
- 18.....כשיהיה לנו ילד
- 20.....ברוך דין האמת
- 23.....ללמד וללמד
- 25.....מי ימשיך את הדרך?
- 28.....מחשב מהלך
- 30.....שקידה בתורה
- 33.....עד עלות השחר
- 35.....הספר לנגד עיניו
- 37.....ילד פלא??
- 40.....יום בלי תורה
- 42.....לא הבישן למד
- 44.....אינני דב
- 47.....אתה ראוי
- 50.....שונים
- 52.....תשובה לחבר ששאל
- 54.....מדוע טפס הרב הקשיש על הסלם?
- 56.....כדי מחסורו

59 ..... עם ישראל והיחס לזולת.....

61 ..... אורחיו של הרב.....

64 ..... למה הדו?.....

67 ..... המהפך לפני הנסיעה לגרמניה.....

71 ..... חברים באו לגור אתי.....

73 ..... הכמר שהתגיר.....

77 ..... דאגה לנער בעפולה.....

79 ..... מה עם הילדים?.....

81 ..... ברפת כהן.....

83 ..... אנהנו מדריכים!.....

86 ..... כבוד לגוי מתוך גאווה יהודית.....

88 ..... מכתב נזיפה למנהל.....

91 ..... ארץ ישראל.....

93 ..... יושבים על חבית חמר נפץ.....

96 ..... גם כי אלף - לא אירא רע.....

98 ..... הישיבה קדושה מדי עבור מי שאינו משרת.....

101 ..... נאה דורש ומקיים.....

104 ..... בגדי קדש.....

107 ..... שכינה דוברת מתוך גרונו.....

110 ..... הנדר של רבי דוד.....

113 ..... מתנחלים.....

116 ..... המפנה חל בחנכה.....

120 ..... איפה יקום הישוב?.....

123 ..... היכן ההסכם?.....

126 ..... עצבים של ברזל.....

129 .....מִדּוֹת וְהִנְהָגוֹת.

131 .....כְּבוֹד אִם

133 .....שְׁלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס.

135 .....מִי יֵשֵׁב בְּאוֹטוֹבוֹס?

137 .....לָמָּה לֹא אָכַל הָרֵב?

140 .....תָּה לְכֻלָּם.

141 .....לְקַבֵּל זֶה חֶסֶד.

144 .....מִי הַגִּנְבִּי?

148 .....כִּיצַד מְתַקְנִים אֶת הַיְשִׁיבָה?

150 .....בְּעֵיִת שְׁמִיעָה.

151 .....פְּסֻסִיט.

152 .....מִנְפְּלֵאוֹת הַחֶרֶק.

154 .....שֶׁל מִי הַבְּחִירָה?

158 .....חֶשֶׁשׁ רְחוֹק לְגִזּוֹל.

160 .....גְּלוּלֵיהֶן שֶׁל תְּפִלִּין.

162 .....חֵיהַ תַּחֲיָה.

164 .....בְּרָכָה לְפָרִי בְטָן.

166 .....אֲכִילַת מִצְוָה בַּיּוֹם כְּפוּר.

168 .....הַתּוֹרָה נוֹשֶׂאת אֶת נוֹשְׂאֶיהָ.

171 .....כְּמִי שָׁמְתוּ מִטַּל לְפָנָיו.

173 .....אַחֲרֵית יָמָיו.

175 .....כּוֹאֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.

177 .....לֵב וּנְשֻׁמָּה.

179 .....לְהַתְעַטֵּף תְּמִיד בְּצִיצִית.

180 .....הַהִסְתַּלְקוֹת.

181 .....בְּדַרְכּוֹ הָאַחֲרוֹנָה.

183 .....דוֹר הַמְּשֻׁף.

הקדמה

הספר "משמיע ישועה" (כתובה: הלה וולברשטיין, ערף: הרב שלום קליין, עריכה ראשית: שמחה רז) נחשב לספר המקיף והמסודר ביותר על דמותו של הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל - מי שהיה הדמות הבולטת בצבור הדתי ציוני מהקמת המדינה, דרך בניית עולם התורה הציוני ועד מפעל ההתישבות. בספר אוצר של ספורים ותמונות, שנלקטו מקשת רחבה מאד של תלמידיו ומקיירי בעבודת מחקר של שנים רבות, ונערכו לספר קולח, מרתק ואמין.

בעבוד לילדים המנחם לפניכם לקטנו מהספר הגדול מבחר ספורים, נוספו פרטים מדמיונו של המחבר, כגון: תאורי רקע, קטעי שיחה וכדומה, ונשמטו פרטים אחרים שגראו למחבר פחות חשובים לקורא הצעיר. בכל מקרה הקפדנו שההמשמית תשאיר נאמנה לחלוטין למקור, ותבטא בדיקנות את רוחו של הרב ופועלו.

הרוצה לדעת את מקורו של כל ספור, מי ספר אותו ופרטים נוספים, ממון לעין בספר "משמיע ישועה" המלא.

הערות חשובות לקורא: רב השמות המזכרים בספר הם בדויים, למעט מקומות אחדים, שבהם נזכר או נרמז במפרש שזהו שם אמתי. בכל מקום בספר שבו מזכר "הרב" סתם, הכוונה היא לרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל. בכל מקום שבו מזכרת "הישיבה" סתם מבלי להזכיר באיזו ישיבה מדובר, הכוונה היא לישיבת "מרכז הרב", שהרב צבי יהודה עמד בראשה במשך כשלושים שנה.

ועוד בהקרה: ישנם מתלמידי הרב שהזכרו בשמם הפרטי ללא תאר "הרב", מכיון שבתקופת הספור עדין היו תלמידים צעירים. יש שהזכרו עם תארי הכבוד שלהם, ויש שלא הזכירו בשמם כלל. השקולים לכך היו ספרותיים גרידא, וילא כוונת "דרווג" כלשהי.

יָמֵם רְאוּנִים

אל ארץ הקודש

ימים לא מעטים הטלטלה הספינה על הגלים. בספינה הקטנה הצטופפו סוחרים ערבים, פקידים תרפים, מדענים מערביים וגם קבוצה של יהודים. כל אלה שמו פניהם מזרחה – לארץ ישראל. בתוך הקבוצה התבלט בזהר המפלא איש יחיד ומיוחד, אשר נראה מדיר רכון על ספריו או שקוע בהרהורים עליונים. איש זה היה לא אחר מאשר הרב אברהם יצחק הכהן קוק, מי שעתיד להיות רבה הראשי של ארץ ישראל ורב חשוב ומקבל לדורי דורות.

ואולם כעת עדין היה התפקיד הזה רחוק ממנו, והרב הצעיר עלה לארץ עם משפחתו על מנת לשמש כרב העיר יפו. התפקיד כלל גם אחריות רבנית כוללת על המושבות החדשות שקמו באותה תקופה זו אחר זו.

על ספון הספינה נשען נער כבן שלש עשרה. עיניו נשואות למרחק, מנסות לקלט ולזהות את חופיה של הארץ הקדושה, ולבו מלא התרגשות. לא מכבר חגג את בר המצוה שלו בעיר בויסק שבלטביה, והנה הוא זוכה להגשים את החלום ולעלות לארץ ישראל. היה זה בנו של הרב, צבי יהודה. הוא ידע היטב שחיו לא יהיו קלים בארץ ישראל. הארץ היתה עדין שוממה למדי, ורק נצנים של ישוב מחדש התחילו להפיע. גם החלוצים המעטים שכבר עלו לארץ לא עתידים להיות כנראה חבריו הקרובים. רבם התרחקו מדרך התורה והמצוות, והשקיעו את כל מרצם בפתוח החקלאות והבניה של הארץ הקטנה. האם בכלל יהיו לו כאן חברים? היוכל להמשיך בלמודיו באותה רמה? האם

יִצְלִיחַ לְשָׁמֵר עַל קֶשֶׁר עִם רַבּוֹתָיו וּמִשְׁפָּחָתוֹ שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּחוּץ
 לְאַרְץ? נִרְאָה הִיָּה שְׂכָל הַשְּׂאֵלוֹת הָאֵלוּ לֹא בְּדִיּוּק הִטְרִידוּ אֶת
 צְבִי יְהוּדָה. הוּא אֲרוֹז הַיֵּטֵב אֶת הַתְּפִלִּין הַחֲדָשׁוֹת שְׁלוֹ, אֶת סִפְרֵי
 הַקִּדְשׁ וְאֶת צְרוּר בְּגָדָיו הַדְּלִים – וְדִי הִיָּה לוֹ בְּכֹף. אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל!!
 אֲלֵפֵי שָׁנִים חָלַם עִם יִשְׂרָאֵל עַל נַחֲלַת אַבּוֹתָיו, דּוֹרוֹת עַל גְּבֵי
 דּוֹרוֹת שֶׁל יְהוּדִים נִרְצָחוּ וְעָנּוּ, וְסִלְקוּ מִמְּקוֹם לְמִקְוֵם, וְחָכּוּ בְּכָל
 רִגְעַ לְצַרָּה שֶׁתִּנַּחַת עֲלֵיהֶם, וְלֹא יָדְעוּ מִתִּי יְהִיָּה סוּף לְכָל זֶה –
 וְהִנֵּה הַסּוּף הַזֶּה הוֹלֵךְ וְקָרֵב! קֵץ הַצָּרוֹת מֵגִיעַ! אִוֵּר הַתְּקוּהָ
 וְהַיְשׁוּעָה כָּבֵד מִנְּצַנֵּץ מַעֲבָר לְפָנָה! וְהוּא – הַנֶּעֱרַץ צְבִי יְהוּדָה –
 זוֹכֵה לְהִיּוֹת בְּתוֹךְ כָּל זֶה! וְהִנֵּה אָבִיו עֲתִיד לְהִיּוֹת רַבֵּה שֶׁל עִיר
 הַנִּמְלֵל יְפוֹ, דֶּרֶכָּה מֵגִיעִים אֲלֵפֵי הַעוֹלָמִים הַחֲדָשִׁים – וְגַם לְמוֹשְׁבוֹת
 הַחֲדָשׁוֹת, הַמִּפְרִיחוֹת אֶת אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל, יִשְׁלַח אֶת כִּנְפָיו הַגְּדוֹלוֹת.
 הַיֵּשׁ בְּשׁוֹרָה גְּדוֹלָה מִזֹּו? הָאֵם אֲפֹשֶׁר בְּכֻלָּל לְחַשֵּׁב עֲכָשׁוּ עַל חַיֵּי
 הַיּוֹמִיּוֹם הַקָּטָנִים?

וְהִנֵּה, נִנְעַר צְבִי יְהוּדָה מֵהַרְהוּרָיו, וְקָרִיאָה פְּרָצָה מִפִּיו: "הִנֵּה
 הִיא!" הוּא שְׁלַח יָדוֹ וְהַצְבִּיעַ לְעֵבֶר הַקּוֹ הַכַּחֲלַחַל שֶׁל הַחוּף
 הַמִּתְגַּלֶּה בְּמִרְחָק. כְּמוֹ הַבּוֹק שֶׁל חֲשֵׁמֶל עֲבָרָה הַיְדִיעָה לְכָל

נוסעי הספינה, ותוך רגע או שנים התמלא הספון. כל היהודים שבספינה, ובראשם הרב קוק, עמדו על רגליהם, ותלו עיניהם ברצועת החוף ההולכת וגדלה.

הרגע הגדול כמעט והגיע והספינה הטילה עגן במרחק מה מן החוף. נוסעי הספינה העברו לסירות קטנות שנוטו את נוסעיהן בקשי בין הסלעים (כי נמל נקי ומסדר עדין לא היה באותה תקופה בארץ), והנה דרכו רגליהם של בני משפחת קוק לראשונה על האדמה הקדושה. קשה לתאר את ההתרגשות שאחזה ברב עת רכן ונשק לאדמה, את מה שעבר בלבה של אשתו, של הבנות וכמוכן של הבן הצעיר לימים והגדול ברוחו - צבי יהודה.

טקסי קבלת הפנים המרשימים כבר עברו ונשכחו, המנגינות והצלצולים שככו, והנואמים כבר סימו דבריהם והלכו לביתם. הרב קוק ומשפחתו נכנסו לבית החדש שהכינו להם, ובו ביום התחיל הרב בעבודת הקדש שלו. עדין חדש התחיל בחייה של המשפחה, ולא פחות מכך בחייו של עם ישראל כלו, עת חצה הרב את קו החוף ועלה על אדמת ארץ ישראל. הרב היה מנהיג דגול במשך עשרות שנים, שהצליח לאחד בין ישן לחדש, בין קדש לחל ובין עולם התורה ועולמם של עובדי האדמה והחלוצים. הוא חבר ספרים רבים, אשר עד היום נלמדים לעמק ולרחב, והטביע חותם לדורות. על דמותו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל נכתבו ספרים רבים, ולכן לא נאריך בספור עליו, אלא נמשיך את ספורו של בנו וממשיך דרכו הגדול - הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל, או כפי שכנה תמיד בקצור - הרב צבי-יהודה.

ויגדל הנער

כבר מגיל צעיר נועד הילד לגדולות...

“הנה אלהי!” הכריז הפעוט, והצביע על האות הנכונה. “ומה זה, צביודה’לה?” שאלה האם את בן השנתיים וחצי. “זה ביתו!” הכריז הקטן בנצחון – וצדק.

הילד הלך והתפתח במהירות. בגיל שמונה כבר למד גמרא בשטף והתעמק גם בספרים אחרים. הוא למד בחשק ובשקידה והתעלה מעלה מעלה. כשעלתה המשפחה לארץ התעוררה בעיה היכן ילמד. בתחלה למד ביפו, אף לא עבר זמן רב עד שהבינו שכאן לא יוכל להתפתח כפי שראוי לו.

בירושלים פעלה באותה העת ישיבת “תורת חיים”. בעצה אחת עם אביו החליט צבי יהודה לעלות לירושלמה וללמד בישיבה זו. הוא התגורר אצל קרוביו ולמד בישיבה. אף שם הפליא את כל רואיו בכח הבנתו ותפיסתו החדה, אף שוב לא עבר זמן רב, והוא נאלץ לחפש מקום חדש.

הפעם חזר ליפו כדי ללמד במיוחד מאביו הגדול. שעות רבות ישב בסמוך לאביו, ינק מתורתו, וגם סיע לו בעבודת הקדש של הרבנות. הוא שתה בצמא את דבריו, העמיק בכתביו, ולמד מקרוב את תפיסתו ומחשבותיו על הנושאים השונים שעל הפרק. כשיגדל צבי יהודה ויהיה לרב גדול בפני עצמו, יהיו השעות האלו יקרות מאד ללב. הוא מכיר ויודע את ערכו של כל רגע במחצתו של אביו המיוחד, ורואה את עצמו כשליח העקרי להפצת תורתו.

אף בינתיים עוד לא הגיעה השעה.

“ר’ צבי יהודה, אתה יכול לקבוע לי פגישה עם הרב?” פנה אליו אדון אחד. “מה אומר הרב אביך על בית הספר החדש?” שאלו האחר. “בוא ועזור לי בבקשה בענין ההכשר למפעל הבשר שאני מקים”. “החלטנו להתגרש וצריך לסדר את הגט ביני לבין בעלי” - וכך כל היום. המוני העם הזקוקים לסיועו של הרב מצאו בבנו הנאמן כתבת, וכך קרה שגם פשוטה לשקע בלמודו, לא עלה הדבר בידו כמצופה.

לאחר תקופת למוד קצרה בישיבה ירושלמית נוספת - “פורת יוסף”, החלט בלב כבד לצאת לתקופה קצרה של למודים בחוץ לארץ. ר’ צבי יהודה, שכבר עבר את שנתו העשירי יצא לכוון גרמניה לעיר הלברשטאט, משם נדד גם לשוויץ ולמקומות נוספים. ובמשך שנים אחדות התעלה בכל מכוני התורה, עד שחש שהגיע הזמן לחזור לארץ. כעת חזר פשוט מלא וגדוש עוד יותר בתורה, וכעבר זמן מה הסמוך לרבנות.

מזל טוב

עננה אחת העיבה על שמיה של משפחת הרב קוק. הבן, ר' צבי יהודה, כבר הגיע לשנתו השלישית ועדין לא זכה לעמד תחת החפה. טובי השדכנים נסו את מזלם – אף לא הצליחו למצא את האשה הראויה. זו – לא חכמה דיה, ולזו חסרות מדות טובות, השלישית הודעזעה כששמעה על אהבתו של החתן ואביו לחלוצים הציונים, ולעמית זאת הרביעית נראתה מזוללת בעצמה בכרטי המצוות. השנים עברו וההצעות לא פסקו, אף ביניהן עדין לא נמצאה זו המתאימה להיות הרבנית קוק הצעירה.

והנה, דוקא בעת מסעו בחוץ לארץ, הגיעה אל הרב צבי יהודה הצעה מעניינת: "כדאי לך להכיר – כן השדכן – את חנה-לאה, בתו של הרב יהודה ליב הוטנר מהעיר ורשה. בחורה זו מיחדת היא מאד. היא צדיקה באפן בלתי רגיל, היא למדה תורה מפי רבנים וגם בכחות עצמה, ומדותיה מיחדות במינן. שאיפתה היא לעלות לארץ, להתחבר עם העולים החלוצים ולהנשא לתלמיד חכם, ועל הכל אוהבת היא לעשות חסד. אף למדה היא מקצוע המיוחד לעשית חסד – עבודה סוציאלית. במקצוע זה תוכל לסייע לנחשלים ולעניים כדרך חיים, ואף להתפרנס מעשיה חשובה זו".

הרב צבי יהודה כִּדְרָכוֹ הִתְיַעַץ עִם אָבִיו, וּלְאַחַר שֶׁקִּבַּל אֶת
בְּרַכַּת הַדְּרָךְ, פָּגַשׁ אֶת חוּדָה-לֵאָה. לְאַחַר תְּקוּפָה שֶׁל הַכְּרוּת רָאוּ
הַשְּׁנַיִם כִּי טוֹב, וּבָאוּ בְּבִרְיַת הַנְּשׂוּאִין.

כְּשִׁיחִיָּה לָנוּ יֵלֵד...

"כְּשִׁיחִיָּה לָנוּ תִינּוֹק בְּעֶזְרַת הַשָּׁם" אָמְרָה חוּה-לֵאָה וְהֶצְבִּיעָה לַפְּנֵה הַיְמָנִית "נוֹכַל לְשִׁים אֶת הָעֲרִיסָה שְׁלוֹ בְּצַד הַהוּא שֶׁל הַחֹדֶר. אֶסְרֵג לוֹ כּוֹבֵעַ קֶטָן וְחִמוּד, בְּגָדִים נְאִים נִקְנָה לוֹ..."

"הוּא יִהְיֶה – בְּעֶזְרַת ה' – הַבֵּן הָרֵאשׁוֹן לְמִשְׁפַּחַת קוֹק, שִׁיחִיָּה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל אֲמַתִּי" הִתְלַהֵב הָרַב צְבִי יְהוּדָה "כְּמוֹ יִצְחָק אָבִינוּ, שְׂנוּלֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיִּנֶּק עִם חֵלֶב אִמּוֹ אֶת קִדְשַׁת הָאֶרֶץ הַזֹּאת, כִּף יִהְיֶה גַם בְּנֵנוּ – אוֹ בְתַנּוּ... נוֹכַל לְגַדֵּל אוֹתוֹ מִיּוֹמוֹ הָרֵאשׁוֹן בְּאוֹרֵי הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, בְּרוּחַ הַחֲלוּצִים הַבּוֹנִים בְּגוֹפֵם אֶת הָאֶרֶץ וְהָעַם, וּלְבִשֵׁם אוֹתוֹ מִתּוֹרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמִּיחֶדֶת. בְּעֶזְרַת הַשָּׁם, כְּשֶׁנִּזְכָּה..."

"כְּשֶׁנִּזְכָּה... אִם נִזְכָּה..." נֶאֱנַחָה אֶשְׁתּוֹ אַחֲרָיו, וְהִשְׁתַּדְּלָה לְהַחֲנִיק אֶת נִימַת הַיְאוּשׁ שֶׁנִּשְׁזָרָה בְּדַבְרֶיהָ.

הִיא הִחְזִיקָה בְּיָדָהּ אֶת תּוֹצְאוֹת הַבְּדִיקָה הַרְפוּאִית הָאֲחֵרוֹנָה, שֶׁהָיוּ מְאֻכְזָבוֹת, כְּמוֹ תְּמִיד. שְׁנִיָּהֶם יָדְעוּ שֶׁהִסְכּוּי שְׁבֻאֲמַת יֵלֵד לָהֶם יֵלֵד אוֹ יֵלְדָה הוּא קֶטָן מְאִי פַעַם. כְּבָר שְׁנַיִם שֶׁהִשְׁנִים מְצַפִּים לְפָרִי בְטֶן, אִף דָּבָר אֵינּוּ קוֹרֶה. וּמָה לֹא עָשׂוּ? כַּמָּה תְּפִלוֹת וְדַמְעוֹת שְׁפָכוּ, לְכָל הָרוֹפְאִים בְּאֶרֶץ כְּבָר רְצוּ, גַם אֶצֶל מְמַחִים גְּדוֹלִים בְּחוּץ לְאֶרֶץ כְּבָר הִסְפִּיקוּ לְבַקֵּר – וּבִינְתַיִם לֹא נוֹשְׁעוּ. הַמְּמַחָה הָאֲחֵרוֹן שֶׁאֶצְלוּ בְּקָרוֹ הוֹדִיעַ לָהֶם חֵד מְשֻׁמְעִית: "אֵין בְּיַדְנוּ פְתָרוֹן, הָאֲדוֹן וְהַגְּבֵרֶת קוֹק. בְּדַרְךְ הַטְּבַע, יֵלֵד לֹא יִהְיֶה לָכֶם".

בכל זאת הם לא נפלו בזרועות היאוש. השנים הוסיפו להתפלל ולקוות שיזכו גם הם לחבק ילד, לזרע זרע שיהיה המשך לשושלת הרב קוק המפארת...

אף השנים חלפו. הרב ואשתו כבר התבגרו ולבן לא זכו. גם לא לבת. הם קבלו עליהם את הדין והצדיקו את גזרת השמים. "אם כף רוצה ה', מי אנו שנעצער על מדותיו?" חזר הרב ואמר. בהמשך חייו יחזר הרב וילמד את תלמידיו – שאותם החשיב כמו בנים – את העקרון החשוב: לעולם לא נחשוב שאנחנו יודעים טוב יותר מרבוננו של עולם מה טוב לנו. הוא מוליך אותנו בדרך הטובה, בדרך הבריכה, והוא בוחר את הנתיב הנכון לשם כף, גם אם לנו קשה הדבר.

"ובכל זאת, מה טוב שיש לי אותך" אמר הרב בחבה לאשתו. הרבנית אף היא השיבה בדברי הערכה ואהבה, תוך שהיא עורכת את השלחן לסעודה בשנים.

כמו זוג יונים חיו הרב והרבנית כשהם מקפידים לכבד זה את זה ולעזור זה לזה ככל יכולתם. הרב צבי יהודה היה עסוק בתורה, ובהמשך גם בהנהגת ישיבת "מרכז הרב", ותוה-לאה אשתו עבדה כעובדת סוציאלית בעיריית ירושלים. במסגרת תפקידה הייתה מסתובבת בין עניי העיר, ופועלת להיטיב עמם ולסייע להם ככל האפשר. בכל ערב היו נפגשים, מסייעים זה לזה בעצה ובדברי חזק, ושמחים בכל אשר להם.

ברוך דין האמת

הָרַף שְׁנַת תַּשׁוּׁד הָיָה סוֹעֵר בְּמִיחָד, וְשָׁלַג עַוְנוֹת אֶרֶץ בְּמִשְׁךָ שְׂבוּעִים לְלֹא הַפּוֹגָה. אוֹטוֹבוֹסִים לֹא יִכְלוּ לְנִסֵּעַ בְּכַבִּישִׁים מִפֶּאֶת הַשְּׁלֵג הַמְצֻטְבֵּר, וּמִי שֶׁלֹּא הָיָה חַיֵּב - לֹא יֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ. הָרַבְּנִית חוּה-לֵאָה הִצִּיצָה מִחֲלוֹן בֵּיתָהּ וְצִפְתָּה בְּפִתְיֵי הַשְּׁלֵג הַנּוֹשְׁרִים. הִיא קוֹמָה לְהִגִּיעַ כְּדָרְכָהּ לְסִיּוֹר בְּבִתִּי הָעִיר הָעֲתִיקָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, לְבַקֵּר אֶת יְלָדֵי הָעֲנִיִּים הַמְטַפְלִים אֲצֵלָהּ בְּקִבְיֹת וְאֵף לְהִבִּיאַ לָהֶם אֲרוּחָה חַמָּה. אֵף כִּיִּצַּד תִּגִּיעַ אֵלֵיהֶם? הֲרֵי כָּל הַתְּחַבּוּרָה מְשֻׁמָּקֶת בְּגִלְלֵי הַשְּׁלֵג!

חוּה-לֵאָה עֲמָדָה זְמַן מָה לֵּיד הַחֲלוֹן, וְאִזּוֹ גְּמָלָהּ הַהַחֲלָטָה בְּלִבָּהּ. הִיא אֲחֻזָּה בְּשֵׁנֵי סִירֵי הָאֶכָּל הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים אֲצֵלָהּ, הַתְּעַטְפָּה הַיָּטֵב בְּמַעִיל, וְיִצְאָה בְּצַעֲדָה רַגְלִית לְכוּוֹן הָרִבֵּעַ

היהודי. למעלה מחצי שעה צעדה הרבנית, כשהיא מבוססת בשלג העמק, והרוח המקפאה שורקת באזניה. אצבעות ידיה כבר אבדו את התחושה מרב קר ושפתייה הכחילו. אולם היא לא נרתעה והמשיכה ללכת. רק לאחר שסעדה את העניים והזקנים, חלקה להם מהמזון החם שעמה ועודדה את רוחם, הרשתה לעצמה לחזור הביתה. אולם הקר העז פגע בה. היא הצטננה ונפלה למשכב. בכל זאת לא ותרה חוה-לאה על המצוה, ולמחרת היום יצאה שוב אל הדרך. היא חזרה על כף עוד כמה פעמים, אך המחלה היתה חזקה ממנה. ההצטננות החמירה והתפתחה לכדי דלקת ראות, מחלה שנחשבה באותם ימים קשה למדי. בעלה, הרב צבי יהודה הזעיק את הרופא שגר בבנין שלהם. הוא בדק אותה ונתן לה תרופה, אולם תרופה זו היתה חזקה מדי ופגעה בלבה.

למרבה התדהמה ההצטננות הפשוטה החמירה והסתבכה. גם רופאים נוספים שהזעקו למטתה לא הצליחו למנע את ההדרדרות. לא עברו ימים מרבים, והרבנית חוה-לאה השיבה את נשמתה הטהורה לבוראה, והיא בת ארבעים ושמונה שנים בלבד.

הרב צבי יהודה נותר המום ומלא יגון. אף הוא הצדיק עליו את הדין וחזר ואמר: "ברוך דין האמת, ברוך דין האמת". אם כף קבע ה' בודאי הדין דין אמת, וכל מעשיו לטובה הם.

מני אז נותר הרב צבי יהודה בודד. את נחמתו מצא באחותו ובבני משפחתו הרחוקים יותר, וכמוכן בתלמידיו הרבים, אשר ראוהו כאב, והוא ראה בהם בנים.

לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד

מי ימשיך את הדרך?

קול בכי חנוק נשמע מן החדר. מאז שנפטר הרב אברהם יצחק קוק עמד חדרו ריק. בנו, הרב צבי יהודה, הסתובב בחדר אנה ואנה ודמעותיו יורדות על זקנו המגדל. עיניו נחו על הסטנדר, שלידו היה יושב אביו והוגה בתורה, ובכיו שב והתפרץ: "הוי, מי יתן לנו תמורתך, אבא יקר וקדוש? מי ינחה אותנו בדרכי החיים המסבכות? מי יפסק לנו הלכה בסגיות המרפבות המתחדשות בכל יום?". הוא התישב והחל לעלעל בפנקסים עבי הכרס, שבהם היה הרב נוהג לכתב את חדושי העמקים. הפנקס האחרון עדין לא היה מלא, ושוב צפה ועלתה השאלה הגדולה: "תורה זו שנקטעה – מי ימשיכנה? דברים נפלאים אלה שעדין לא זכו להתפרסם די הצורך, מי ימשיך להפיץ אותם?".

אף הרב צבי יהודה לא נתן לעצמו לשקע באבל. הוא קם מהכסא, התנער ופתח את החלון. אור בהיר של שמש מלא את החדר, וקולות צחוק של ילדים נשמעו מן הרחוב.

"אין לי בררה. אני הוא האיש. אבא סמך עלי" אמר לעצמו הרב צבי יהודה "אבא סמך עלי, ובעצם הטיל עלי תפקיד. למען כל אלה" הוא נעץ מבטו בעוברים והשבים ברחוב "למען המוני בית ישראל, הצמאים כל כף ללמוד התורה – אני צריך לקום ולפעל. אני צריך להגיע אל החלוצים הבונים את הארץ אף בועטים בתורתה, להביע באזניהם את האהבה וההערכה, ולקרב אליהם את התורה. אני חייב לקרא בשם ה' למליוני היהודים הנמקים בגלות, וחוששים לקום ולעלות לארץ הקדש, ולעודד אותם שיקומו ויצטרפו למהלך הנפלא של העליה לארץ. את בני

התורה, הדוחים את ערכי העבודה והבנין, העם והארץ, צריך ללמד על ערפה המיוחד של הארץ וגדל התקופה. כבר זכיתי לערף ולהוציא לאור כמה וכמה מכתבי אבי. כעת עלי להמשיך ולהפיץ את הכתבים ביתר שאת. מכרח אני ללמד את תורתו ולגדל דורות של ממשיכי דרכו. מי יעשה זאת אם לא אני?"

לרגע התפוצה בטנו של הרב צבי יהודה. מאז ומעולם הוא היה מהענוים ביותר. הוא לא החשיב את עצמו ככלום, וכמעט נבהל מגדל המשימה המטלת על כתפיו. אבל הוא זכר היטב – לא הוא נוטל את הכבוד לעצמו. את השליחות הטיל עליו אביו הגדול, הרב קוק. הוא חזר ואמר לעצמו: לא פעם התבטא אבא, שאני הוא כמעט היחיד שמבין אותו באמת. הוא הדגיש באזני שהוא רוצה שאערף את הכתבים שלו ושאפיץ אותם ברבים. על ערש דוי קרא לי וחזר ובקש שאפעל להוצאת הכתבים. האם אני יכול "לברוח" מהשליחות הזאת?

הרב צבי יהודה נגב את הדמעות, ונגש לעבודה שנפסקה. הוא נטל את פנקסי הכתבים והחל מתעמק בהם. שעות ארוכות היה עוסק בלקוט ועריכה. השעות התארכו לימים והימים לשנים.

ולא היתה זו מלאכה פשוטה. הרב קוק כתב את דבריו בפסקאות קצרות ועמקות, כל אחת מהן בנושא אחר. כדי להבין באמת את דבריו היה צריך ללמד בהעמקה רבה הרבה פסקאות הקשורות לאותו נושא. הבעיה היא שהפסקאות השונות היו מפוזרות לאורך הפנקסים ולא מרכזות במקום אחד. אחת המשימות הראשונות היתה לעבר בסבלנות על כל הפנקסים הגדולים ולבחור פסקאות מתאימות עבור כל נושא ונושא. אחר כך צריך היה לסדר את הדברים, להוסיף מקורות וכוותרות ועוד. משימה זו אולי נראית פשוטה כשמדבר בדברים של מה בכך, אף כשמדבר בכתיבו של גאון עולם, כמו הרב קוק, המשימה היא מרפכת וקשה ודורשת אחריות רבה. הרב צבי יהודה התגייס לתפקיד כל כלו, ובמשך שנים רבות היה זה עסוקו העיקרי. אחדים מהכתבים זכו לאשורו של אביו, הראי"ה קוק, עוד בחייו, אף רבם יצאו לאחר עבודה מאמצת במשך עשרות השנים הבאות, על ידי הרב צבי יהודה וכמה מבחירי תלמידיו. זאת בנוסף לשעורים ולהכונה האישית שבהם טפח דור שלם של תלמידים ותלמידי תלמידים, שהובילו את הדרך הזאת בגאון.

"ויש שכר לעמלי" יכול היה לומר הרב צבי יהודה לעצמו כעבר שנים "עשרות אלפי התלמידים הפרוסים בכל רחבי הארץ והעולם הם השכר העיקרי שלי. אבא זצ"ל בודאי רואה מן השמים את הילדים הלומדים תורה, את החילים עטופי הציציות, את החקלאים השומרים שמטה ומפרישים תרומות ומעשרות – והוא שמח. הקדוש ברוך הוא שמח, והעולם כלו שמח אתו. בשביל זה כל מאמץ היה כדאי...".

מחשב מהלך

"תק תק תק תק תק תק" קולות ההקלדה החדגוניים הפריעו את השלוה ששררה בחדר. בצדו האחד של השלחן ישב הרב צבי יהודה כשהוא מתעמק בדפים מצהיבים. היו אלה העתקים ממכתבים שפתב אביו הדגול, הראי"ה קוק. הוא עמל על פענוח כתב היד, והקריא בקול את המכתבים. בצדו האחר של השלחן ישב תלמידו, הרב חיים דרוקמן, ליד מכונת כתיבה ישנה והקליד את הכתוב. כך סיע לרבו בתהליך החשוב של הכנת המכתבים לדפוס, לקראת הוצאתם בספר (יחד עם עוד מסייעים רבים אחרים).

הרב צבי יהודה קם לרגע ממקומו לסדר משהו, והתלמיד הרהר לעצמו: כנראה לארף המכתבים יהיו מקורות רבים. מדי פעם הזכיר הרב במכתביו פסוקים, מדרשים, פסקאות מהגמרא או מספר הזהר, וגם מכל מיני ספרים נדירים. ברור, שכדי שהקוראים בספר יוכלו ללמד את הדברים ולהרחיב את ידיעותיהם, צריך לכתב על כל מקור כזה מאיפה הוא לקוח – מאיזה ספר? מאיזה פרק ופסוק, או באיזה עמוד בדיק מופיע הדבר? כעת תהיה "עבודת נמלים" ארפה של חפוש ואתור כל מקור. נצטרף להושיב צות שלם של תלמידי חכמים ולהביא לפניהם את העתקי המכתבים. הם יתחילו לפתח ספרים ולחפש כל מקור ומקור, ולאחר שימצאו אותו יוכלו לכתב מאין לקוח כל דבר (באותם ימים עוד לא המצא המחשב...). זה ממש חשוב, רק שאני מטרד מהמחשבה על הזמן שיקח עד שיצליחו לאתר כל מקור כזה...

הרב צבי יהודה חזר למקומו וקטע את ההרהורים. הוא המשיך בקריאה והפתיע את הרב דרוקמן העוזר לו. תוך כדי הקריאה הוא פשוט הקריא יחד עם כל מקור מאין הוא לקוח. הוא לא היה צריך לפתח שום ספר. הוא לא בדק ולא חטט ולא חפש. הוא פשוט ידע. הפסוק הזה הוא מיהושע פרק ג' פסוק ו', המאמר הזה מהזהר דף קל"ח, הפתגם הזה מקורו בגמרא מסכת זבחים דף י"א עמוד ב', הפסקה הזאת מבססת על הספר... וכך הלאה וכך הלאה. הרב דרוקמן עמד נפעם. כיצד זוכר הרב צבי יהודה את כל המקורות האלה בעל פה? והוא לא רק זוכר מה כתוב שם, אלא גם מסגל להצביע על המקום המדויק שבו כל דבר מופיע!

כעת הבין את שכוו של העמל בתורה. הרב היה בעל זכרון עצום, אף בכל זאת לא נס משמים ארע כאן. שנים רבות הגה הרב צבי יהודה בתורה בהתמדה ובמסירות, למד וחזר שוב ושוב על כל דבר - עד שהגיע לכך ששלט בצורה כל כך טובה במרחבי התורה. כעת כשישב על צריכת כתבי אביו, כבר היה בעצמו רב גדול בתורה. עכשו באמת לא היה ראוי ממנו לפענח את הסודות העמקים הטמונים בכתבים האלה. למאמץ הלמודי יש שכר!

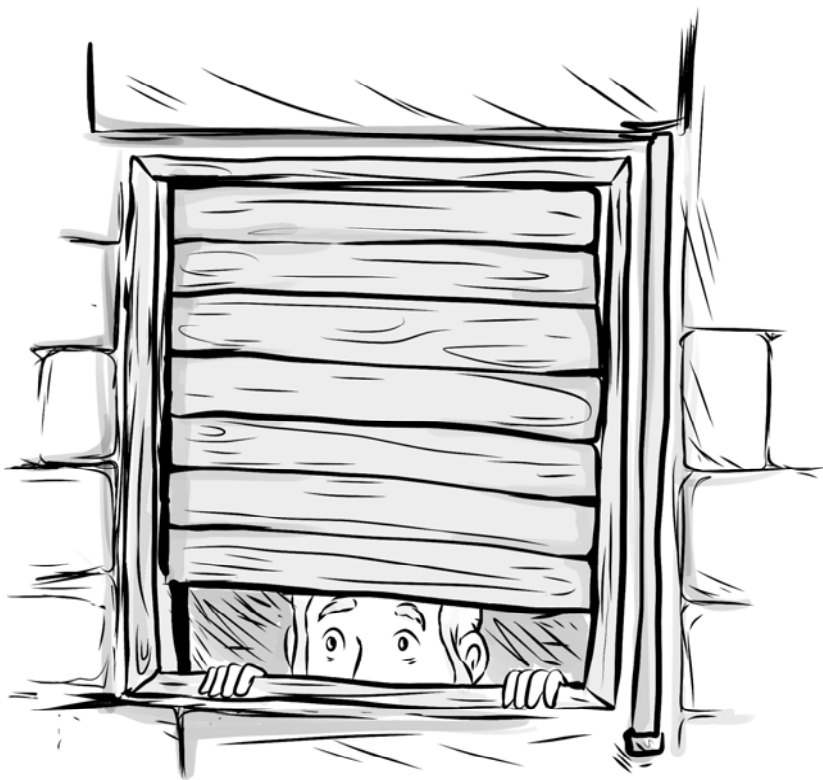
שְׁקִידָה בַּתּוֹרָה

עָבְרוּ שָׁנִים. הָרַב צְבִי יְהוּדָה כָּבֵר נִתְמַנֶּה לְרֹאשׁ יְשִׁיבַת "מֶרְפֵז הָרַב", וְסֹדֵר יוֹמוֹ הָיָה עֲמוּס בְּשַׁעוּרִים וּבַעֲנִינֵי צְבוּר. רַבִּים הִתְלַמְּדִים הֶבְאִים לְהִתְיַעַץ עִמוֹ וְלִשְׁאֹל אוֹתוֹ בְּכָל עֲנִין, וְגַם מִהַצְבוּר הִרְחֵב רַבִּים מוֹצְאִים כְּאֵן אֵין קִשְׁבַת וַיֵּד מְכֻנָּת. אִךְ כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן הַקְּפִיד הָרַב לְהַקְדִּישׁ שְׁעוֹת רַבּוֹת בַּיּוֹם לְלַמֵּד וּלְהַתְעַלּוֹת מֵעֵלָה מֵעֵלָה. הוּא נוֹדַע בְּשִׁקְיָדָתוֹ הַגְּדוּלָה וּבְגֵאוּנוֹתוֹ הַעֲצוּמָה.

יוֹם אֶחָד הוֹפִיעַ רַב חָשׁוּב בְּבֵית הָרַב צְבִי יְהוּדָה, כְּשֶׁהוּא מְלֻוֶה בְּאֶחָד מִבַּחֲוָרֵי הַיְשִׁיבָה. הַדְּלֵת הָיְתָה נְעוּלָה. הָאִישׁ דָּפַק עַל הַדְּלֵת, וּבִקֵּשׁ לְהִכָּנס אֶל הָרַב צְבִי יְהוּדָה לְשׁוֹחַח עִמוֹ. אִין קוֹל וְאִין עוֹנָה. הוּא הָיָה בְּטוֹחַ שֶׁהָרַב בְּבֵיתוֹ, וְהִבִּין שֶׁכִּנְרָאָה הוּא אֵינְנו שׁוֹמֵעַ אֶת הַדְּפִיקוֹת בְּדֵלֵת. בְּמִשְׁךְ דְּקוֹת אֲרַכּוֹת דָּפַק עַל הַדְּלֵת בְּחֻזְקָה, אִךְ עֲדִין לֹא נִשְׁמָעָה תְּגוּבָה כְּלִשְׁחִי. "אוֹלֵי הָרַב אֵינּוּ יְכוֹל כְּעַת לִפְתּוֹחַ. אֵלוֹ שְׁעוֹת הַלְמוּד שְׁלוֹ" אָמַר הַבַּחֲוֹר שְׁלוֹהָ אֶת הָרַב הָאוֹרַח "אֵנִי מְצִיעַ שְׁנַחֲזוֹר אַחַר כָּךְ". "אֵנִי מְצַטְעֵר" הִשִּׁיב זֶה בְּקוֹל לְחוּץ "זֶה עֲנִין דְּחוּף מְאֹד! אֵנִי חֵיב לְשׁוֹחַח עִם הָרַב כְּעַת. הַעֲנִין אֵינּוּ סוֹבֵל דְּחוּף!" הוּא הִגְבִּיר אֶת עֲצַמַת הַדְּפִיקוֹת בְּדֵלֵת, עַד שֶׁהַבַּחֲוֹר שְׁעִמוֹ נִבְהַל שֶׁמָּא הַדְּלֵת תִּשְׁבֵּר – אִךְ הִיא לֹא נִשְׁבְּרָה. וְעֲדִין כָּל תְּגוּבָה לֹא נִשְׁמָעָה.

"זֶה לֹא יְכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהָרַב בְּבֵיתוֹ וְאֵינּוּ פּוֹתַח אֶת הַדְּלֵת" קָבַע הָאוֹרַח "אוֹלֵי הוּא נִרְדָּם. אוֹלֵי חֲלִילָה קָרָה לוֹ מִשְׁהוּ... אֵנִי חֵיב לְהִבִּין מִה קוֹרָה פּוֹה". הוּא הִתְחִיל לְהִסְתַּוֵּב סְבִיב הַבֵּית, בְּתַקְוָה לְמַצֵּא חֲלוֹן פְּתוּחַ. אָפְס. הַחֲלוֹנוֹת הָיוּ סְגוּרִים וְהַתְּרִיסִים מְגִפִּים.

חָשַׁשׁ הַתְּגַנֵּב לְלִבּוֹ שֶׁל הָאִישׁ. הוּא הַמְּשִׁיף לְבַדֵּק אֶת הַחֲלוֹנוֹת,
עַד שֶׁמָּצָא חֲלוֹן אֶחָד שֶׁבוֹ הַתְּרִיס הִיָּה מוֹרֵם מְעַט. הוּא הִחְלִיט
לְאָזֵר אֶמֶן, הַתְּרוֹמֵם עַל קִצּוֹת אֲצִבְעוֹתָיו וְהַצִּיץ דְּרָף הַתְּרִיף
בַּתְּרִיס.

המראה שראה היהים אותו. ליד שלחן צמוס ספרים ישב הרב צבי יהודה. הוא היה ער לחלוטין, אף היה כה מרכז בספרים עד שלא ראה ולא שמע דבר. כעת היה ברור שהוא פשוט לא שמע את הדפיקות בדלת מרב רכוזו בלמוד התורה. האורח המציץ מן החלון נסה לעשות לרב סימנים שיפתח לו את הדלת, אף גם לכך הרב לא שם לב. כאשר ראה זאת האורח הוא הבין באמת את פרוש המשג "שקידה בתורה". הוא חזר מביש מעט אל הבחור שעמו ואמר לו: "אמת היא שהענין שלשמו באתי הוא דחוף מאד – אף להפריע לרב לא אוכל. שקידה ורכוז כאלה עוד לא ראיתי מעולם! לא תהיה לי בררה אלא להמתין לשעות שבהן הוא פותח את דלתו ועונה לכל נצרך..."

עד עלות השחר

תפלת שבת בבקר בישיבת "מרכז הרב". ראשוני התלמידים נכנסו ותפסו את מקומותיהם, אך בית המדרש עדין לא התמלא. והנה נכנס גם ראש הישיבה, הרב צבי יהודה קוק. הוא פוסע בצעדי האטיים והמדודים, אך משום מה איננו נגש עדין למקומו. במקום זאת הוא נגש לאחד התלמידים ומבקש ממנו כי כאשר יברך את ברכות השחר יאמרם בקול רם, כדי להוציא גם את הרב ידי חובתו. אותו תלמיד כבר ברוך לפני כן את הברכות, ולכן לא יכול היה לעזור לרב, אך תלמיד אחר ששמע את הבקשה החריגה התנדב בשמחה לתפקיד.

היה זה תמוה. מדוע לא ברוך הרב בעצמו, אלא רצה שאחר יוציא אותו ידי חובתו? פידוע בברכות השחר אנו מודים לה' על התחדשות הבריאה ועל הנשמה שנתנה בנו לאחר שנת הלילה. חלק מן הברכות אין לאמרם אם אדם נשאר ער כל הלילה. במקרה כזה נוהגים המהדרין לבקש מאדם אחר שיוציא אותם ידי חובה, וכך לא יפסידו את הברכה לגמרי. על פי זה נחשו התלמידים שמן הסתם הרב לא ישן כל הלילה, ולכן בקש מאחר שיברך גם עבורו. אך מדוע לא ישן הרב – את זאת לא ידעו. אדרבה, הרי יש לענג את השבת, ומדוע נמנע הרב משנה לילה שלם? הרב הקפיד לענג את השבת במאכל ובמשקה ובדברים נוספים, והתלמידים לא יכלו להבין למה צער את עצמו בדבר זה. לאחר התלבטות קלה, החליט אחד התלמידים להעז ולשאל את הרב, מתוך מחשבה שאולי יש ללמד משהו חשוב מהנהגתו. לאחר התפלה נגש אותו תלמיד, ולאחר התנצלות מהפסד שאל

את הרב מדוע לא ישן הלילה - האם קרה משהו לא טוב חלילה? או אולי יש איזה מנהג או מעשה שאינם ידועים לנו?

הרב חיף וספר: ברוף ה' לא קרה שום דבר מיחד. לא היה מארע רע חלילה, וגם לא היה בזה ענין או הנהגה מיחדים. אז למה בכל זאת לא ישנתי הלילה? מעשה שהיה כף היה - בכל שבת נוהג אני לאחר הסעודה לשבת וללמד. יושב אני בחדר, שקוע בספרים ומתענג על תורתנו הקדושה. לאחר זמן מה מכבה שעון השבת את האור, ואז הולך אני לישון. גם השבת, כמו בכל שבת, ישבתי ללמד. הזמן חלף עבר ואני עסקתי בלמודי, אלא שהשבת משום מה לא כבה שעון השבת את האור. כנראה התקלקל בו משהו. ומכיון שלא היה לי הסימן הרגיל שלי לשעת השנה - המשכתי ללמד, עד שקרני השמש הפציעו מן החלון ונפלו על ספרי. רק אז - סים הרב בפשטות - שמתי לב שכבר הגיע הבקר, ושמתי פעמי לישבה לתפלת שחרית.

הרב ספר את כל זאת רק כדי להסביר מה קרה, אך מבחינתו לא היה זה כלל ספור מיחד. ואולם התלמידים שעמדו מסביב ושמעו את השאלה והתשובה, עמדו נפעמים. הם התפעלו לא רק מיכלתו של הרב לדלג על שנת הלילה (שעוריו באותה שבת התקיימו כרגיל), אלא במיחד מכח הרפז העצום שלו בעת שלמד תורה, משקיעתו העצומה בלמוד עד כדי כף שהוא פשוט לא שם לב שעברו השעות ושהגוף עיף וזקוק לשנה, ומיכלתו להמשיך ולהתמיד ללא הפסק, כף שרק קרני השמש הנופלות על הספר הן שהסבו את תשומת לבו שהאיר יום חדש...

הספר לנגד עיניו

עשרות התלמידים ישבו כשהם מרתקים לשעורו של הרב צבי יהודה. כמו בכל יום רביעי התאספה החבורה לעת ערב מכל רחבי הארץ לשעורו המיוחד של רבם. בשעור זה היו מתעמקים ברזי התורה, ומתעלים הרבה מעל קשיי ואתגרי היומיום. הרב היה רגיל לפתח בסקאות מספרי אביו, הרב קוק וצ"ל, אורות הקדש ועוד, ומשם מרחיב למקורות רבים נוספים. ערמה גדולה של ספרים היתה מוכנה על השלחן, ובכל רגע היה הרב פותח ספר ומקריא ממנו פסקאות. שוב סוגר אותו, ולוקח ספר אחר ולומד גם ממנו, וכך במשך כמה שעות. הוא תמיד הקפיד להקריא מהספר מלה במלה, ואפלו פסוק מפרסם, שכל אחד יודע אותו בעל פה, היתה הרב מקריא, ומדגיש: "אותיות מחכימות! – תמיד צדיף לקרא מן הפתוב, ולא לומר בעל פה".

באותו יום היה מזג אויר קשה. הרוח נענעה בחזקה את צמרות העצים והרעידה את החלונות. מפעם לפעם החרידו ברקים ורעמים את השמים ומטר נתף ארצה. במשך היום הלכו מעלות החם וירדו, ושלג החל לרדת ולכסות את רחובותיה של ירושלים. כל זה לא הפריע לחבורת התלמידים הקבועה להתאסף בבית הרב. הם התעטפו במעילים עבים ועשו את דרכם אל הבית הקטן בקר המקפיא, ובלבד שלא להפסיד את השעור. בשעה היעודה החל השעור. איש לא שת לבו לקר ולרוח, והאזנים היו כרויות לשמע את דברי הרב. הרב החל להקריא פסקה מן הספר. לפתע הבריק ברק, הרעים רעם – ו"בוים!" החשמל כבה. חשך מחלט השתרר בכל הסביבה. היתה

ברור שהברק פגע ברשת החשמל האזורית וגרם להפסקת חשמל.

ואולם, הרב צבי יהודה נראה כאלו לא שם לב למתרחש סביבו. הוא המשיך להקריא מן הספר - בעל פה - כאלו לא כבה האור. לאחר מכן עבר לספר אחר, וגם ממנו הוא ציטט בעל פה כאלו היה מנח לפניו. כך המשיך עוד שעות תמימות ללמד, כאשר את כל המקורות המרבים הוא מקריא מזכרונו באפן מדויק! או אז נוכחו התלמידים שוב בגאונותו של רבם הנערץ...

ילד פלא??

“שמעת על ילד הפלא?”

“איך לא אשמע? זה דבר מדהים.”

“זה נראה כאלו קרה כאן איזה קסם.”

“אולי הוא גלגול נשמות של איזה נשמה גבוהה מאד?”

“ואני אומר – זו ברכה אלקית! ילד זה עתיד להיות גאון גדול בישראל!”

“מי יודע? אולי אפלו

אנחנו רואים פה את

המשיח בהתגלותו?”

“ואולי סתם המלאך

שכח לסטור לו על פניו

לפני שנולד?...”

בחורי הישיבה

הנרגשים עסקו

בשמועה החדשה

שפשטה ביניהם. לפי

הספור ישנו ילד קטן,

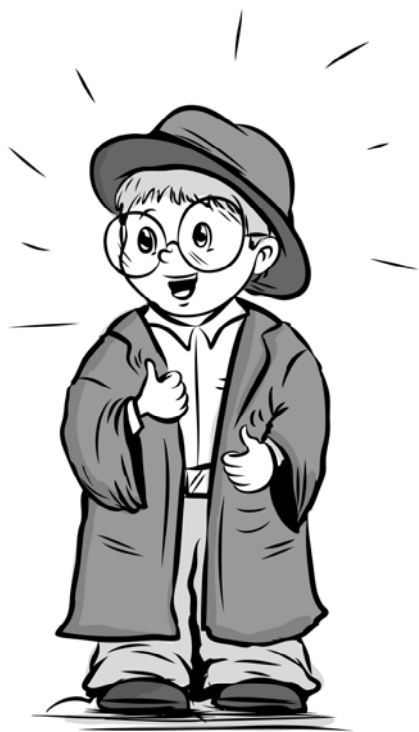
פחות מבן שלש, הגר

בשכנות לישיבה, והוא

מפליא את כל שומעיו

בידעותיו המפליגות

בתורה. הוא שולט –

כך על פי השמועה – בתורה ומשנה, גמרא ופוסקים, ומה לא? הוא יודע לצטט ספרים שלא ראה אותם מעולם, והעקר – נראה שהוא לא רק מדקלם, אלא ממש מבין את הדברים לעמקם.

“צריך לפתור את התעלומה הזאת!” הכריז אחד הבחורים. “בואו נשאל את רבנו, הרב צבי יהודה, איך אפשר להסביר את התופעה, או מה הבשורה שרוצה לרמוז לנו רבנו של עולם בדרך זו!” ענה השני. להצעה זו הסכימו כלם. תוך רגע התארגנה קבוצה, ויצאה לחדרו של ראש הישיבה.

תגובתו של הרב הפתיעה את התלמידים הנרגשים.

“הבלים! אין דבר כזה!” פסק.

“אבל, הרב, מספרים שהילד ממש יודע דברים. הוא בקי גדול – וזאת עוד לפני שהוא למד לקרא!”

“זה לא יכול להיות!” חזר הרב על דבריו בנחרצות “אין ידיעת תורה בלי עמל ויגיעה! והשמועות – שוא דברו. לכו לכם, בני חביבי, ועסקו בתורה, ואל תשעו לדברי שקר. שמועות כאלה סופן שהן גורמות לאדם לחשב שאולי גם הוא יזכה לנס. אולי אולי גם אני אהיה תלמיד חכם עצום בדרך פלא – יחשב הבחור לעצמו – ובאמת אין דברים כאלה במציאות. ללמד, ללמד, לחזור על הדברים, לאמץ את המוח – רק כך גדלים אנשי תורה!”

התלמידים הרגישו כמו בלון שמישוהו דקר אותו בסכה והוא התפוצץ. כל ההתלהבות פגה ברגע אחד. רק כעת שמו לב שבפעם השמועה הזאת לא ממש מבססת. אף אחד לא ידע להגיד מה הם אותם קטעים שהילד יודע בעל פה. אין מי שיכול

לספר שבעצמו הוא שמע את הדברים. לא יודעים מה שמו של הילד ואיפה בדיוק הוא גר. בקצור שמועה מערפלת... וגם אם זה מבסס על משהו אמתי – אז אולי בכלל זה קרה רק פעם אחת או שתיים, ובעצם הילד רק חזר על דברים ששמע מאחר? אולי באמת מדבר בילד חכם שיודע דברים אחדים מעבר למצפה בגילו, אף השמועות כבר נפחו אותו ל"גדול הדור"? קשה היה לשחזר ולהבין מה כאן נכון ומה גזמה.

עכשו הבינו השומעים כיצד הבנתו הבהירה של רבם, ותפיסתו החדה על ערוף היגיעה והמאמץ בתורה, הם שמנעו ממנו להכשל ולהאמין לשמועת שוא מטפשת...